

ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT ONCOLOGIA MÈDICA HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU

Especialitat: ONCOLOGIA MÈDICA

Data revisió itinerari: Març 2020

Cap de la unitat docent: Dr. Agustí Barnadas

Tutors: Dra. Margarita Majem Tarruella

Dra. David Páez López-Bravo

Dra. Ariadna Tibau Martorell

Data d'aprovació per la comissió de docència: 11 de març 2020

INTRODUCCIÓ:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el resident vagi adquirint progressivament experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El real Decret 183/2008 publicat al febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per què el resident vagi adquirint autonomia, i s'han de delimitar uns nivells de responsabilitat per cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement. Així, a ONCOLOGIA MÈDICA hi ha algunes tècniques que han de ser conegudes per tots els residents des dels primers mesos i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un especialista, i el resident únicament ha de conèixer-les o haver-les presenciats.

Si bé el tutor docent és el principal responsable de la formació del resident i qui ha d'establir quin grau d'autonomia té a cada moment, el Real Decret estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa a un centre docent, i per tant tot el Servei participa en aquesta tasca.

En cada una de les àrees de rotació s'ha establert un protocol de supervisió, adquisició de competències i nivell d'autonomia del resident segons els objectius docents generals i específics marcats.

Els nivells tant de responsabilitat com d'habilitats a assolir estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

DURADA DE LA FORMACIÓ:

Cinc anys

OBJECTIUS GENERALS DE L'ESPECIALITAT:

De forma global, els objectius de l'especialitat impliquen formar metges especialistes de manera que al final de la seva formació tinguin el nivell de competència necessari per l'exercici independent de l'Oncologia Mèdica i siguin capaços d'actualitzar el seu exercici professional mitjançant el desenvolupament continuat de la seva formació.

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE L'ESPECIALITAT:

- Proporcionar assistència mèdica completa i especialitzada als pacients oncològics.
- Realitzar un anàlisi clínic de la situació del malalt a partir de la informació obtinguda de la història clínica, l'exploració física i les proves complementàries.
- Conèixer els mètodes diagnòstics i d'estadiatge disponibles i emprar-los de forma racional i eficient.
- Elaborar un diagnòstic i raonar els possibles diagnòstics diferencials.
- Establir la millor estratègia d'estadificació.
- Pautar els tractaments més adequats, després d'haver-ne valorat els beneficis i riscos (toxicitats), haver informat el pacient i haver obtingut el seu consentiment informat.
- Conèixer les línies d'investigació del Servei i participar en alguna/es d'elles.
- Col.laborar en la tasca docent del Servei.
- Ser capaç de relacionar-se adequadament amb els pacients, les famílies i els professionals, així com aplicar els principis ètics a la pràctica assistencial, docent i investigadora.

Calendari de rotacions:

ANY	SERVEI	MESOS
R1	Medicina Interna	4
	Digestiu	2
	Urgències	1
	Pneumologia	2
	Hematologia Clínica	2
	Oncologia Radioteràpica	1
R2	Oncologia Radioteràpica	1
	Oncologia Mèdica: sala i Hospital de Dia	6
	Anatomia Patològica	1
	Cures Pal·liatives	2
	Semicrítics	2
R3	Oncologia Mèdica (sala preferentment) ¹	12
R4	Consultes Externes Oncologia Mèdica	12
R5	Consultes Externes Oncologia Mèdica	9
	Consell Genètic	1
	Rotació Optativa*	2

* Externa o interna; Unitat d'Assaigs clínics Fase I o Laboratori

Residents de primer any:

Durant el primer any de residència els metges residents efectuaran les següents rotacions amb els següents objectius en cada una d'elles:

Medicina Interna: Durada: 5 mesos (nivell de responsabilitat ó N 3-2)

- Pacient hospitalitzat (4 mesos): Assolir els coneixements generals que permetin un correcte diagnòstic i tractament de les patologies més freqüents.
- Urgències (1 mes): Aprenentatge del diagnòstic, tractament i estabilització de les principals patologies ateses al servei d'Urgències. Desenvolupar la capacitat d'avaluació de les situacions clíniques d'urgència en relació al risc vital potencial d'aquestes.

Patología Digestiva: Durada: 2 mesos (N 3-2)

- Maneig de les complicacions agudes més importants, incloses l'hemorràgia digestiva, descompensacions d'una cirrosi...
- Tractament dels tumors primaris de fetge (alcoholitzacions, embolitzacions) i les seves complicacions.

Pneumologia: Durada: 2 mesos (N 3-2)

- Maneig de la patologia respiratòria més prevalent, principalment aquelles comorbilitats freqüents en el pacient oncològic (principalment l'enfisema pulmonar i les complicacions infeccioses).

Hematologia Clínica: Durada: 2 mesos (N 3-2)

- Estudi i maneig del diagnòstic, estadificació, pronòstic i tractament de tumors hematològics, amb especial interès en tumors hematològics sòlids (limfomes i mielomes múltiples).
- Maneig de les toxicitats i complicacions de la quimioteràpia a altes dosis (mucositis, aplàsies febrils prolongades,...).

Oncologia Radioteràpia: Durada: 2 mesos (N 3-2)

- Assolir els coneixements bàsics sobre les bases biològiques de la radioteràpia.
- Estudi de la metodologia d'aquests tractaments (simulació, camps d'irradiació, dosis màximes, braquiteràpia...).
- Conèixer les principals indicacions.
- Maneig de les principals complicacions.

Residents de segon any:

Durant el segon any, el resident farà les següents rotacions:

Oncologia Mèdica: Durada: 6 mesos (N 3-2)

- Primer contacte amb el pacient oncològic ingressat, diagnòstic i tractament de les complicacions del tractament i simptomatologia secundària a l'evolució de la malaltia.
- Realitzar correctament les històries clíniques dels malalts, realitzar l'exploració física, elaborar un diagnòstic clínic raonat i sol·licitar les proves diagnòstiques pertinents.
- Realitzar puncions diagnòstiques i terapèutiques (paracentesis, toracocentesis, puncions lumbars) supervisat per altres metges del servei.
- Realitzar cursos clínics i informes d'alta (aquests darrers només podran ser tancats un cop supervisats per l'adunt responsable o resident gran).

La rotació s'estructurarà en 3 àrees:

a) Hospital de Dia d'Oncologia (2 mesos):

- Maneig del pacient oncològic que requereix d'una valoració urgent
- Maneig de les toxicitats als tractaments oncològics

b) Sala d'hospitalització (4 mes):

- Valoració terapèutica i tractament de suport del pacient oncològic ingressat
- Maneig de les complicacions de la malaltia i els efectes secundaris del tractament.

c) Consultes externes:

En aquest període de 3 mesos iniciarà la seva activitat a consultes externes, de manera simultània a les altres rotacions, amb la realització de primeres visites

Semicrítics: Durada: 2 mesos (N 3-2)

- Maneig general del pacient crític.

Cures Pal·liatives: Durada: 2 mesos (N 3-2)

- Maneig i cures de suport dels pacients en tractament simptomàtic.

Anatomia Patològica: Durada: 1 mes (N 3)

- Estudi i anàlisi del processament i complexitat del diagnòstic anatomopatològic i utilitat de les tècniques complementàries d'immunohistoquímica o moleculars que permeten definir d'una forma més precisa els tractaments oncològics.

Residents de tercer any i quart any:

La rotació durant el tercer i el quart any de residència té lloc exclusivament al Servei d'Oncologia Mèdica, amb activitat preferent a consultes externes, però simultanejant-la amb la unitat d'hospitalització..

Es duran a terme rotacions específiques per cada una de les àrees del Servei, mitjançant l'adquisició progressiva d'un coneixement més profund de cada tumor des del punt de vista diagnòstic, d'estadificació, pronòstic i de plantejament terapèutic (incloses les indicacions de cirurgia, tractament complementari i pal·liatiu). Aquest coneixement s'hauria de basar no només en els continguts existents a les guies clíniques aprovades i vigents de la pròpia institució, sinó també en els resultats dels estudis més importants publicats en els que es recolzen aquestes decisions. D'aquesta manera, el metge resident haurà de tenir el criteri adequat per establir i fonamentar una decisió terapèutica en un pacient determinat ((N 3-2 de R3 i 2-1 de R4)

Rotacions per les diferents àrees de patologia específica ambulatoria:

- Equip de Tumors Cap i Coll, Sarcomes i SNC (Drs. López Pousa / Gallego / Dra. Sebio)
- Equip de Tumors Toràcics i Melanoma (Dres. Majem / Sullivan /Dr. Barba)
- Equip de Tumors Genito-Urològics i Ginecològics (Dr. Maroto / Dres. Martin Lorente / Anguera)
- Equip de Tumors de Mama (Dr. Barnadas / Dres. Arqueros / Ribera/ Tibau)
- Equip de Tumors Digestius (Dres. Martín Richard / Virgili / Sebio / Dr. Páez)

També acudirà als comitès corresponents a la patologia específica ambulatoria per on estant rotant.

Els objectius docents seran els següents:

- Consolidar la capacitat de valoració terapèutica del pacient oncològic i elecció del tractament més eficaç, millor tolerat i més costo-efectiu (N2).
- Consolidar el reconeixement de les complicacions de la malaltia i els efectes secundaris del tractament, coneixement de les escales d'avaluació de la toxicitats i essent capaç de prevenir els efectes secundaris i d'instaurar mesures terapèutiques en cas d'urgència i gravetat *Nivell de responsabilitat: 1*
- Conèixer els mecanismes d'acció dels quimioteràpics i dels nous agents biològics d'ús aprovat per les agències reguladores.
- Conèixer i ser capaç de transmetre l'evidència sobre la prevenció de la malaltia i mètodes eficaços de diagnòstic precoç (N2)
- Procediments tècnics específics: paracentesis, toracocentesis, punció lumbar,... (N2)
- Adquirir els coneixements bàsics sobre mesura seriada de masses tumorals (criteris RECIST, iRECIST,....), escales de valoració (toxicitats, geriàtriques,...) (N2)

Residents de cinquè any:

Servei d'Oncologia Mèdica: Durada: 9 mesos (N1)

Prosseguirà la seva activitat al propi servei, amb un major nivell d'autonomia: a nivell de consulta completarà aquelles rotacions encara no realitzades, i visitarà en un despatx propi, atenent els pacients citats a l'agenda del metge adjunt corresponent.

Unitat de Consell Genètic: Durada: 1 mes (N 2)

- Conèixer els procediments de selecció i assessorament de risc de pacients amb càncer familiar/hereditari.
- Indicació d'estudis genètics germinals i interpretació de resultats.

Rotació optativa: Durada: 2 mesos

Durant aquest darrer any primer any els metges residents podran efectuar una rotació optativa fora del servei, amb les següents possibilitat:

a) Unitat d'Estudis Fase I:

Lloc: a escollir pel propi resident

- Conèixer el procediment de valoració i maneig de pacients en el context d'assajos clínics fase I en una unitat especialitzada.
- Consolidar els coneixements en Metodologia d'Investigació Clínica i Epidemiològica.

O bé:

b) Laboratori Biologia Molecular

Lloc: Serveis de Genètica o Anatomia Patològica del nostre centre. També s'ofereix la possibilitat de fer-ho en un centre extern degudaments justificat.

- Consolidar els coneixements en Metodologia d'Investigació Clínica i Epidemiològica.
- Conèixer les principals tècniques de biologia molecular de rellevància assistencial diagnòstica i terapèutica i aquelles en vies d'investigació.
- Conèixer el procediment i finalitat d'aquestes per la seva utilització en el futur disseny de projectes d'investigació.

GUÀRDIES

a) R1 i R2:

Realitzen guàrdies troncs de medicina (R1 exclusivament a urgències de l'àrea mèdica i R2 a urgències i a Semicrítics), amb una mitjana de 4 guàrdies al mes.

Els objectius docents i nivell de responsabilitat d'aquestes guàrdies estan recollits al protocol de supervisió específic d'urgències, però els objectius generals són els següents:

- Conèixer els circuits d'assistència de l'àrea d'urgències i els diferents nivells assistencials segons la gravetat del problema que motiva la consulta.
- Identificar la gravetat dels motius de consulta i poder establir el tipus d'atenció que requereixen (triatge).
- Adquirir de forma progressiva responsabilitat en les decisions diagnòstiques i terapèutiques.

b) A partir de R3

Realitzen exclusivament guàrdies d'Especialitat, amb una mitjana de 5 guàrdies al mes.

Els objectius docents d'aquest tipus de guàrdies són els següents:

- Diagnosticar i tractar les urgències oncològiques, relacionades amb la malaltia de base o el tractament antitumoral.
- Maneig de complicacions secundàries a la malaltia de base en el context d'un pacient ingressat a sala o que requereix ingrés.
- Ajustar la medicació simptomàtica i tractar situacions d'últims dies de pacients amb malaltia avançada.

ACTIVITATS FORMATIVES DEL PLA TRANSVERSAL COMÚ:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2	R3
Sessió Acollida Residents	presencial	•		
Suport Vital Bàsic	presencial	•		
Curs urgències mèdiques / Curs urgències quirúrgiques	presencial	•		
Estació de treball clínic	presencial	•		
Tallers d'habilitats	presencial	•	•	•
Tallers simulació	presencial		•	•
Suport Vital Avançat (àrees concretes)	Online/presencial	•		
Suport Vital Bàsic	presencial	•		
Comunicació en l'àmbit assistencial	presencial	•		
Seguretat del pacient	on line	•		
Formació en prevenció de riscos laborals	on line	•		
Curs radioprotecció	on line	•		
Metodologia de recerca	on line	•		
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•	
Infecció nosocomial	presencial		•	
Dilemes ètics	presencial		•	
Gestió clínica	Online/presencial			•

ACTIVITAT FORMATIVA DOCENT QUE ES REALITZA EL SERVEI:

- Sessions generals del Servei d'Oncologia Mèdica. Periodicitat setmanal. Acreditades com a curs de formació continuada. Es repassen temàtiques de qualsevol àrea de l'especialitat.
- Sessions d'assajos clínics i activitat de recerca del Servei d'Oncologia Mèdica. Periodicitat setmanal.
- Sessions conjuntes amb Oncologia Radioteràpica. Periodicitat mensual.
- Sessions de residents. Periodicitat setmanal. Els residents són els responsables de la preparar-les, sota la supervisió d'un adjunt referent: presentaran una mitjana de 2-3 sessions anuals cada un d'ells.

Els R1 i R2 participaran a les sessions dels diferents serveis en que rotin. Es fomentarà a més la seva participació a les sessions pròpies d'Oncologia Mèdica,

sempre que sigui compatible amb l'organització del servei on està realitzant la seva rotació.

Els R4 i R5 assistiran a més, sempre que sigui compatible amb les seves rotacions, a tots els comitès de tumors programats.

ASSISTÈNCIA A ACTIVITATS DE FORMACIÓ DE L'ESPECIALITAT:

R1

- Assistència com a mínim a un curs centrat en el maneig de símptomes i teràpies de suport al pacient oncològic (ej. Maneig del dolor).
- Assistència i participació a les sessions i congrés de la Societat Catalano-Balear d'Oncologia Mèdica.
- Activitats formatives promogudes per la "Sociedad Española de Oncología Médica", com el programa + MIR, E-Oncología i Oncología al Día.

R2

- El resident assistirà al "Curso de Cuidados Continuos de la Sociedad Española de Oncología Médica".
- Activitats formatives promogudes per la "Sociedad Española de Oncología Médica" como el programa + MIR, E-Oncología i Oncología al Día, així com qualsevol altra activitat formativa en el context de Congressos o Simposiums d'aquesta Societat
- Assistència i participació a les sessions de la Societat Catalano-Balear d'Oncologia Mèdica.
- Realització del "Master de Oncología Médica de la SEOM".

R3

Durant el tercer any, el resident assistirà com a mínim a un dels següents cursos de formació continuada:

- Curso Avanzado Oncología Médica (al finalitzar el tercer any de residència)
- Congrés organitzat per un grup cooperatiu nacional (GEICAM, TTD, GECP, GEIS, SOGUG, GEMCAD...). Es té en compte quina rotació està realitzant cada resident i si el curs/congrés pot complementar-la.
- Assistència al congrés de la "Sociedad Española de Oncología Médica (SEOM)" o de la "European Society of Medical Oncology (ESMO)" en cas d'acceptació d'alguna comunicació.
- Activitats formatives promogudes per la "Sociedad Española de Oncología Médica" como el programa + MIR, E-Oncología i Oncología al Día, així com qualsevol altra activitat formativa en el context de Congressos o Simposiums d'aquesta Societat.
- Assistència i participació a les sessions de la Societat Catalano-Balear d'Oncologia Mèdica.
- Realització del "Master de Oncología Médica de la SEOM".

R4 i R5

Durant el quart i cinquè any el resident podrà acudir com a mínim a un dels següents cursos de formació continuada:

- Assistència al congrés de la "Sociedad Española de Oncología Médica (SEOM)" o la "European Society of Medical Oncology (ESMO)" dependrà de l'acceptació d'alguna comunicació.

- Congrés organitzat per un grup cooperatiu nacional (GEICAM, TTD, GECP, GEIS, SOGUG, GEMCAD...). Es té en compte quina rotació està realitzant cada resident i si el curs/congrés pot complementar-la.
- Activitats formatives promogudes per la “Sociedad Española de Oncología Médica” como el programa + MIR, E-Oncología i Oncología al Día, així com qualsevol altra activitat formativa en el context de Congressos o Simposiums d'aquesta Societat.
- Assistència i participació a les sessions de la Societat Catalano-Balear d'Oncologia Mèdica.
- Realització del “Master de Oncología Médica de la SEOM”.

AFAVORIR L'ACTIVITAT DE RECERCA DELS RESIDENTS:

El resident haurà de familiaritzar-se amb l'assaig clínic com a eina fonamental d'investigació clínic, els seus objectius, la seva metodologia de treball i l'avaluació de resultats.

El resident haurà d'aprendre a:

- Formular hipòtesis de treball en investigació i recollir i valorar de forma crítica la informació per la resolució de problemes, aplicant el mètode científic.
- Aplicar els principis científics i bioètics de la investigació biomèdica i participar en el disseny i desenvolupament de projectes d'investigació.
- Dissenyar, obtenir dades i realitzar estudis estadístics bàsics utilitzant programes informàtics.
- Realitzar presentacions a reunions científiques i publicacions a revistes científiques.
- Desenvolupar habilitats de recerca bibliogràfica.
- Desenvolupar habilitats per la lectura crítica d'articles.
- Interpretar meta-anàlisis i revisions sistemàtiques així com aplicar les seves conclusions.
- Conèixer els principis bàsics de la Pràctica Clínica Basada en l'Evidència.
- Interpretar els resultats dels informes d'avaluació tecnològica.

R2

- Durant el segon any, el resident iniciarà un projecte d'investigació tutoritzat i supervisat per un metge adjunt del Servei d'Oncologia Mèdica..
- Enviament obligatori d'una Comunicació a un Congrés (com a mínim 1 a l'any).

R3

- Inici/continuació d'un projecte d'investigació supervisat per un mentor.
- Enviament obligatori d'una Comunicació a un Congrés (com a mínim 1 a l'any).
- Participació activa en la investigació clínic desenvolupada al Servei d'Oncologia Mèdica en les diferents àrees de patologia específica: assajos clínics fase I, II- III (supervisat per un metge adjunt).
- En cas de voler realitzar la Tesi Doctoral i haver obtingut els crèdits corresponents, es durant a terme els tràmits corresponents per poder cursar el Doctorat.

R4

- Continuació d'un projecte d'investigació supervisat per un mentor.
- Enviament obligatori d'una Comunicació a un Congrés (com a mínim 1 a l'any).
- Es fomenta la participació durant la residència en com a mínim una publicació Indexada del projecte d'investigació desenvolupat amb el mentor durant la residència.

- Participació activa en la investigació clínica desenvolupada al Servei d'Oncologia Mèdica en les diferents àrees de patologia específica: assajos clínics fase I, II- III (supervisat per un metge adjunt).
- En cas de voler realitzar la Tesi Doctoral i haver obtingut els crèdits corresponents, es durant a terme els tràmits corresponents per poder cursar el Doctorat.

R5

- Continuació d'un projecte d'investigació supervisat per un mentor.
- Enviament obligatori d'una Comunicació a un Congrés (com a mínim 1 a l'any)
- Es fomenta la participació durant la residència en com a mínim una publicació Indexada del projecte d'investigació desenvolupat amb el mentor durant la residència.
- Participació activa en la investigació clínica desenvolupada al Servei d'Oncologia Mèdica en les diferents àrees de patologia específica: assajos clínics fase I, II- III (supervisat per un metge adjunt).
- En cas de voler realitzar la Tesi Doctoral i haver obtingut els crèdits corresponents, es durant a terme els tràmits corresponents per poder cursar el Doctorat.